

POSTANOWIENIE

Dnia 4 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

Ławnik SN Stanisław Adamski

Protokolant starszy inspektor sądowy Marta Brzezińska

w sprawie **X. Y. – byłego sędziego Sądu Rejonowego w B.**, po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, na posiedzeniu w dniu 4 listopada 2025 r., odwołania Ministra Sprawiedliwości złożonego na postanowienie Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z dnia 27 maja 2025 r., sygn. akt [...] w przedmiocie umorzenia postępowania dyscyplinarnego,

postanowił:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w [...] do ponownego rozpoznania

Stanisław Adamski Wiesław Kozielowicz Barbara Skoczowska

UZASADNIENIE

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] postanowieniem z dnia 27 maja 2025 r., sygn. akt [...], wydanym w składzie jednoosobowym, na podstawie art. 128 u.s.p. w zw. z art. 11 § 1 k.p.k. umorzył postępowanie przeciwko X. Y. – byłemu sędziemu Sądu Rejonowego w B., obwinionemu o to, że będąc sędzią Sądu Rejonowego w B., nie złożył mimo obowiązku wynikającego z art. 87 § 1 u.s.p. właściwemu terytorialnie Prezesowi Sądu Apelacyjnego, tj. Prezesowi Sądu Apelacyjnego w [...] w ustawowym terminie wynikającym z art. 87 § 5 u.s.p., tj. do 30 kwietnia 2024 r. oświadczenia majątkowego za 2023 r. - czym naruszył przepis

art. 87 § 1 u.s.p., co stanowi także oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności urzędu (k. 47 - 47v akt o sygn. [...]),

Od powyższego postanowienia odwołanie złożył Minister Sprawiedliwości, który zaskarżył je w całości i zarzucił obrazę przepisów postępowania, tj. art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., stanowiącą bezwzględną przyczynę odwoławczą. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (k. 62 - 62v akt o sygn. [...]).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Odwołanie Ministra Sprawiedliwości zasługuje na uwzględnienie.

Skarżący o ile samo rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego dotyczącego obwinionego X. Y. uznaje za słuszne, to obrazy przepisów postępowania upatruje w naruszeniu art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., zgodnie z którym w sprawach dyscyplinarnych sędziów, sądy dyscyplinarne przy sądach apelacyjnych orzekają w składach trzech sędziów. Tymczasem, postanowienie Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z dnia 27 maja 2025 r., w sprawie o sygn. akt [...], o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego, zapadło w składzie jednoosobowym. Według Ministra Sprawiedliwości, dlatego też wskazany Sąd był nienależycie obsadzony, co z kolei powoduje konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia z uwagi na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazał, że podziela pogląd, zgodnie z którym skład sądu dyscyplinarnego, określony w art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., dotyczy postępowań dyscyplinarnych *sensu stricto*, tj. mających za przedmiot kwestię odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego, a nie zagadnienia o charakterze dodatkowym czy incydentalnym, zatem tylko takich, gdy sąd na rozprawie decyduje w przedmiocie przewinienia dyscyplinarnego określonego sędziego. W pozostałych kwestiach odpowiednie zastosowanie - poprzez art. 128 u.s.p. - ma regulacja z art. 30 § 1 k.p.k., która wprost określa skład sądu pierwszej instancji na posiedzeniu. Nie ma więc, zdaniem Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...], potrzeby wyznaczania składu kolegiального w układzie procesowym, gdzie ustawodawca

nakazuje lub przewiduje możliwość umorzenia postępowania, jak również nie znajduje uzasadnienia pogląd, zgodnie z którym takie rozstrzygnięcie nie może nastąpić w procedurze nieobarczonej nadmiernym formalizmem.

W ocenie Sądu Najwyższego rozpoznającego odwołanie, w powyższej kwestii należy przyznać rację Ministrowi Sprawiedliwości. Istotnie, w myśl powołanego wyżej przepisu art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., sprawa dyscyplinarna X. Y. - byłego sędziego Sądu Rejonowego w B., obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 1 i 5 u.s.p. powinna być rozpoznana w sądzie dyscyplinarnym pierwszej instancji w składzie trzech sędziów.

Z argumentacji Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] wynika, iż ten Sąd przyjmuje stanowisko, że jeśli sprawa dyscyplinarna jest rozpoznawana na rozprawie i wówczas rozstrzygane są kwestie dotyczące *stricte* odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego powinna być zastosowana regulacja z art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p. Natomiast, w przypadku pozostałych kwestii, gdy sąd rozstrzyga o nich na posiedzeniu, zastosowanie ma regulacja z art. 30 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., która określa skład sądu pierwszej instancji na posiedzeniu.

Sąd Najwyższy nie podziela tak wyrażonego stanowiska Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...], a podtrzymuje w tej kwestii pogląd prawny wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2025 r., sygn. akt II ZOW 22/24, LEX nr 3834388, gdzie wskazano, iż wobec brzmienia art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p. rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, niezależnie od tego czy na rozprawie, czy na posiedzeniu, następuje w składzie trzech sędziów. Istotny w punktu widzenia ustalenia, w jakim składzie sąd dyscyplinarny przy sądzie apelacyjnym powinien orzekać w sędziowskim postępowaniu dyscyplinarnym, jest podział decyzji, na te dotyczące głównego nurtu tego postępowania, tzw. rozstrzygnięcie co do istoty sprawy oraz decyzje dotyczące kwestii ubocznych, inaczej – wypadkowych, jakie w jego trakcie także się podejmuje. Należy zwrócić uwagę, iż nie jest rozpoznaniem sprawy dyscyplinarnej, w rozumieniu art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., przykładowo rozpoznanie wniosku w przedmiocie przekazania sprawy dyscyplinarnej do innego sądu równorzędnego, czy też sprostowanie oczywistej omyłki, przyznanie wynagrodzenia biegłemu, zwrot kosztów świadkowi, jak również przyznanie wynagrodzenia tytułem pomocy

prawnej udzielonej z urzędu przez pełnomocnika. W powyższych przypadkach, podejmując rozstrzygnięcie w tej kwestii sąd dyscyplinarny nie orzeka bowiem o odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego sędziego za zarzucany mu czyn. Sprawa wówczas ma charakter jedynie incydentalny. W u.s.p. nie zawarto unormowania o charakterze szczególnym, które określałyby skład sądu dyscyplinarnego rozstrzygającego odnośnie wskazanych wyżej przykładowo kwestii incydentalnych rozpoznawanych z urzędu lub na wniosek w toku postępowań dyscyplinarnych, co czyni dopuszczalnym, poprzez konstrukcję z art. art. 128 u.s.p., przepisu art. 30 § 1 k.p.k. (czyli skład jednoosobowy lub wyjątkowo, gdy tak zarządzi prezes, skład kolegialny). Natomiast jeśli wziąć pod uwagę przepis art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., w którym właściwość do rozpoznania spraw dyscyplinarnych przez ustawodawcę jest uregulowana łącznie ze składem sądu, chodzi o postępowanie dyscyplinarne *sensu stricto*, to w takich postępowaniach orzekają składy wskazane w powołanym wyżej przepisie u.s.p. zarówno na rozprawie jak i na posiedzeniu. Mając na uwadze wskazany podział decyzji, jakie zapadają w sędziowskich postępowaniach dyscyplinarnych, należy wskazać na utrwaloną praktykę Sądu Najwyższego – Izby Odpowiedzialności Zawodowej, orzekającego w postępowaniach dyscyplinarnych sędziów, gdyż Sąd Najwyższy orzeka jednoosobowo (czyli stosuje art. 30 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p.) np. w przedmiocie wyłączenia sędziego w sędziowskim postępowaniu dyscyplinarnym (art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 k.p.k.), czy też w sprawach o wyznaczenie przez Sąd Najwyższy właściwego sądu dyscyplinarnego do rozpoznania sprawy dyscyplinarnej sędziego sądu okręgowego i sędziego sądu apelacyjnego (art. 110 § 3 u.s.p.). Ta praktyka orzecznicza ukształtowana została na gruncie obowiązujących regulacji postępowania dyscyplinarnego sędziów, w szczególności na treści art. 110 § 1 pkt 1 lit. b) u.s.p. (zob. uzasadnienie zdania odrębnego złożonego do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2025 r., sygn. akt II ZOW 47/24).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie, nie podziela stanowiska Sądu Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...], że rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 11 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., ma charakter decyzji incydentalnej. W ocenie Sądu

Najwyższego w niniejszym składzie, sprawa X. Y. – byłego sędziego Sądu Rejonowego w B., powinna być rozpoznana przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji w składzie trzech sędziów, gdyż umorzenie postępowania dyscyplinarnego z powodu niecelowości jego prowadzenia ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za inne przewinienie, w myśl art. 11 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., tzw. umorzenie absorpcyjne, jest merytorycznym rozpoznaniem sprawy dyscyplinarnej. Rozstrzygana jest tu bowiem kwestia odnosząca się wprost do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego za kolejne zarzucone mu przewinienie dyscyplinarne. W realiach niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy rozpoznając odwołanie, nie ocenia obecnie przesłanek, które doprowadziły do podjęcia decyzji przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji w zakresie umorzenia przedmiotowego postępowania dyscyplinarnego. Ocenie poddano, zgodnie z zarzutem odwołania, tylko kwestię dotyczącą obsady sądu orzekającego w przedmiocie umorzenia absorpcyjnego postępowania dyscyplinarnego.

W realiach sprawy nie budzi zatem wątpliwości, iż Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...], orzekał w składzie nieprzewidzianym dla tej sprawy, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje bowiem pogląd, iż przewidziana w wymienionym wyżej przepisie, bezwzględna przyczyna odwoławcza polegająca na tym, że sąd był „nienależycie obsadzony”, zachodzi wówczas, gdy skład sądu orzekającego w konkretnej sprawie jest różny od tego, który przewidziany jest w ustawie jako wyłączny do rozpoznawania określonej kategorii spraw, w sądzie danego szczebla i w określonym trybie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2005 r., sygn. akt WZ 14/05, OSNKW 2005, z. 10. poz. 99, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 r., sygn. akt V KK 144/09, Legalis). Zaistnienie w realiach sprawy bezwzględnego powodu odwoławczego, co trafnie wskazał Minister Sprawiedliwości w swoim odwołaniu, skutkować musiało, po myśli art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., uchyleniem zaskarżonego postanowienia Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z dnia 27 maja 2025 r., sygn. akt [...], i przekazaniem tej sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak na wstępie.

[M. T.]

[r.g.]

Stanisław Adamski Wiesław Koziół Barbara Skoczowska